

PROFESSORI JOSEF CIBULKA AD HONOREM

Sborník příspěvků přednesených na symposiu
„Život a dílo profesora Josefa Cibulky“ dne 14. 12. 2007
Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Markéta Jarošová (ed.)

PRAHA 2009

Jaromír Homolka

K POJETÍ PANOVNÍKA V KORUNOVAČNÍM ŘÁDU KARLA IV.¹

Pokud se příliš nemýlím, nezpochybnila mladší literatura zásadně význam Karlova pobytu na pařížském dvoře: naopak spíše jeho význam ještě vyzdvihla.² Patrně žádný český medievalista nebude asi popírat, že Karel převzal z francouzského vladařského modelu – přibližně od Ludvíka IX., svatořečeného 11. srpna 1297, dominantního evropského modelu královské vlády – nejenom charakteristickou trojici monumentální reprezentace: totiž královský palác, dvorskou kapli a katedrálu, ale též onen duchovní či myšlenkový svorník, který dával této reprezentativní trojici organickou souvislost (jakousi vnitřní jednotu) a který Ernst H. Kantorowicz obrazně charakterizoval obratem, že si panovník obul „pontifikální střevíce“.³ To znamená, že panovník usilující více či méně o upevnění své moci, a tedy o absolutistickou vládu, vztáhl na sebe také náboženské představy své doby: zkrátka, že se představoval nejenom jako vladař, ale též jako osoba posvátná. Je zřejmé, že to svým způsobem poznamenalo nejenom reprezentaci, ale též veřejné ceremonie (např. vladařský advent) a v první řadě ovšem korunovační řád, neboť jeho podstatou bylo posvěcení pomazáním. K zmíněnému ideovému konceptu „pontifikálních střevců“, který stavěl korunovací panovníka na roveň biskupskému svěcení, chceme připojit několik poznámek, neboť lze z různých důvodů předpokládat, že na mladičkého Karla zapůsobil zvláště silně a že hluboce poznamenal jeho potomní vládu v Čechách.

Tady nás přirozeně poutá především nová redakce Korunovačního řádu českých králů, který na základě starší domácí tradice nově redigoval sám Karel IV. Šlo podle všeho o nejstarší literární projev Karlův – v naší souvislosti právě proto zvláště důležitý. Vydal a nově jej zpracoval Josef Cibulka, jehož publikace z roku 1934 (samostatně přetištěná z Katolických listů) patří po našem soudu (a řekli jsme to už na jiném místě) metodicky i věcně k vrcholným činům české historiografie první

1 Tento text vychází z přednášky přednesené v rámci cyklu „Collegium historiae artium“ r. 2000 v Ústavu pro dějiny umění AVČR v Praze.

2 KAVKA 1998, 26–45, 46–65; HOMOLKA 2004a, 135–139; KUTHAN 2006, 11–38.

3 To, že smysl pro vizuálně skvělý ceremoniál byl dán zkušenostmi, ale též Karlovou smyslovostí, jak vyžrála pod dojmem prožívaných dvorských ceremoniálů francouzského královského dvora, je – tuším – mimo pochybnosti, právě tak jako vliv Itálie a italských pobytů.

